

A Kúria a dr. Göndör Éva ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Halász Miklós ügyvéd által képviselt alperes ellen felmentés jogellenességének megállapítása és jogkövetkezményei iránt a Veszprémi Munkaügyi Bíróságnál 1.M.400/2011. szám alatt megindított és másodfokon a Veszprémi Törvényszék 3.Mf.20.122/2012/4. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Veszprémi Törvényszék 3.Mf.20.122/2012/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek - tizenöt nap alatt - 30.000 (harmincezer) forint és 8.100 (nyolcezer-egyszáz) forint áfa felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

I n d o k o l á s

A felperes 2003. szeptember 1-jétől létesített pártfogó felügyelő munkakörben jogviszonyt az alperes jogelődjénél. Kormánytisztviselői jogviszonyát az alperes 2011. április 8-án kelt és e napon közölt intézkedéssel 2011. június 8-ával a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontja alapján indokolás nélküli felmentéssel megszüntette.

A felperes 2011. április 11-én tájékoztatta írásban a munkáltatót, hogy 2010. november 17. óta a P.R.I. embriótransfer programjában vesz részt, erre tekintettel nyilatkozott, hogy hozzájárul a felmentés visszavonásához. A munkáltatói jogkörgyakorló válasza szerint a felperes által feltárt tényeket nem tudja figyelembe venni.

A felperes a keresetében a felmentése jogellenességének megállapításával az eredeti munkakörében való továbbfoglalkoztatását, elmaradt illetménye megfizetését, az alperes perköltségben marasztalását kérte a jogviszonyára is irányadó 1992. évi XXII. törvény (régi Mt.) 90. § (1) bekezdés d) pontjában megjelölt felmentési tilalomra és az 1992. évi XXIII. törvény (Ktv.) 60. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel. Hivatkozása szerint a meddőségi kivizsgálásban és az emberi reprodukciós eljárásban történő részvétele miatt a felmentés közlésekor tilalom alatt állt. Az erről szóló tájékoztatást követően a munkáltatónak lehetősége lett volna a felmentés visszavonására.

Az alperes az ellenkérelmében arra hivatkozott, hogy a felperes megszegte az együttműködési kötelezettségét, mert a felmentést megelőzően és az intézkedés közlésekor sem tájékoztatta a munkáltatót a felmondási tilalomra okot adó körülmény fennállásáról.

A Veszprémi Munkaügyi Bíróság 1.M.400/2011/8. számú ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felperest perköltség

megfizetésére az alperes javára.

A munkaügyi bíróság megállapította, hogy a felperes 2010. november 17-étől embriótransfer programban vett részt, így a felmentés közlésekor az Mt. 90. § (1) bekezdés d) pontja szerinti védettség megillette. Az emberi reprodukciós eljárásról azonban a munkáltatónak nem volt tudomása, ezt a felperes sem korábban, sem a felmentés közlésekor nem jelezte. A kormánytisztviselőnek ez a magatartása az Mt. 3. § (2) és (3) bekezdésében foglalt együttműködési kötelezettséget sértette, és a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe is ütközött. A felperes alappal nem hivatkozhat arra, hogy a munkáltató tájékoztatására nem volt módja, mivel ezt akár négy szemközti megbeszélésen, akár írásban is bejelenthetette volna, legkésőbb a felmentés közlésekor ebben a tárgykörben megbeszélést kezdeményezhetett volna a munkáltatói jogkörgyakorlónál. Az Mt. 3. § (4) bekezdése pedig kellően védi a kormánytisztviselőt tekintetben, hogy személyes adatait a munkáltató ne hozza illetéktelenek tudomására.

Az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság utóbb ugyan megsemmisítette a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontját, azonban a perbeli időben az hatályos rendelkezés volt, amelynek alapján a munkáltató a felmentést jogszabálysértés nélkül kiadhatta.

A felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresetének megfelelő alperesi marasztalást kért.

Hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság határozata nem tartalmazza, hogy 2011. május 31. előtt nem sért Alkotmányt az a munkáltató, aki indokolás nélküli felmentést közölt. Az Alkotmánybíróság határozata szerint a jogszabályi rendelkezés sérti a munkához, a közhivatal viseléséhez, a bírósághoz forduláshoz, az emberi méltósághoz való jogot, a jogállamiság elvét, ezért az ítélet jogszabálysértő.

A felmentési védelem akkor is megilleti, ha az emberi reprodukciós eljárásról nem tájékoztatta a munkáltatót, mert a tilalom objektív jellegű, és a törvény nem írja elő az értesítési kötelezettséget figyelemmel arra is, hogy az eljárásban történő részvétele védett személyes adat. Az alperes megszegte a jóhiszeműség és a kölcsönös együttműködés elvét, mert a felperes kérése ellenére az intézkedést nem orvosolta. Kérte a perköltség összegének mérséklését is.

A Veszprémi Törvényszék 3.Mf.20.122/2012/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, a felperes által fizetendő elsőfokú perköltség összegét leszállította, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Marasztalta a felperest az alperes javára részperköltségben, és megállapította, hogy az illetéket az állam viseli.

Hivatkozása szerint az Alkotmánybíróság a 8/2011. (XII.18.) határozatával 2011. május 31-ei hatállyal semmisítette meg a felmentés alapjául szolgáló jogszabályt. Arról, hogy az alkotmányellenes jogszabály hogyan érinti a megsemmisítést megelőzően létrejött jogviszonyokat, a régi Abtv. 43. §-a rendelkezik. Ennek (4) bekezdésén alapult a felmentés alapjául

szolgáló norma jövőbeli hatállyal történő megsemmisítése. Ezért a (2) bekezdésre figyelemmel az nem érinti a megsemmisítést megelőzően létrejött jogviszonyokat és a belőle származó jogokat és kötelezettségeket. Önmagában tehát annak, hogy az intézkedés időpontjában a határozat ismert volt, nincs olyan következménye, hogy a munkáltató eljárása sértené a jóhiszeműség elvét és a tisztességes eljáráshoz való jogot.

Egyetértett az elsőfokú bíróságnak a felmentési tilalommal kapcsolatos álláspontjával. A Ktjv. 59. § a) pontja alapján alkalmazandó régi Mt. 90. §-ban meghatározott felmentési tilalom alapjául szolgáló körülményekről a munkáltató a munkavállaló bejelentéséből vagy saját nyilvántartásából szerezhethet tudomást. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a felmentési védettség alapjául szolgáló tényről amennyiben a munkáltató nem tudott, és ennek közlését a munkavállaló elmulasztotta, úgy ezt a magatartást az együttműködési kötelezettség megsértéseként kell értékelni, amely a felmentés jogellenességére irányuló kereset elutasítására vezet.

A felperes nem volt elzárva attól, hogy a reprodukciós eljárásban történő részvételét közölje. Együttműködési kötelezettségéből adódóan erre legkésőbb a jognyilatkozat közlésekor lett volna köteles (EBH.2001.564.). E kötelezettségnek azonban nem tett eleget, ezért eredményesen nem hivatkozhat a másik fél együttműködési kötelezettséget sértő magatartására.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével elsődlegesen a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalát, másodlagosan az ügyben eljáró első-, vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte az alperes perköltségben marasztalásával.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet az Mt. 90. § (1) bekezdés d) pontjába, (4) bekezdésébe, az Alkotmány 54. § (1) bekezdésébe, 57. § (1) bekezdésébe, 70. § (6) bekezdésébe, 70/B. § (1) bekezdésébe, az Alaptörvény Állam cím alatti XXVIII. cikkben foglaltakba, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. §-ába ütközik. Az eljáró bíróságok a felmentési tilalommal kapcsolatban jogsértő álláspontra helyezkedtek. A felmentés közlésekor a régi Mt. 90. § (1) bekezdés d) pontjában foglalt felmentési védelem alatt állt, ezért a felmentés jogsértő. A közléskor nem volt módja arra, hogy előadja a tényt, hogy emberi reprodukciós eljárásban vesz részt. A felmentését követő első munkanapon azonban ezt a munkáltató tudomására hozta. A munkáltató együttműködési kötelezettségét sértő módon a bejelentést és az alapul szolgáló igazolást nem volt hajlandó átvenni, illetve a felmentést az ő hozzájárulásával visszavonni. A felperesnek nem volt törvényben előírt kötelezettsége az emberi reprodukciós eljárásban való részvételének bejelentése figyelemmel arra, hogy az egészségi állapotára vonatkozó különleges adatot a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. §-a alapján nem kellett közölnie még a munkáltatójával sem. Így az

Mt. 3. § (1) bekezdését és 4. § (1) bekezdését nem sértette meg, amikor a munkáltatót nem tájékoztatta ezen különleges adatáról. Az eljáró bíróságok alkotmányellenes jogszabályra alapították a döntésüket. Az Alkotmánybíróság 8/2011. (II.18.) AB határozata már ismert volt, ezért a munkáltató eljárása a felmentéskor sértette a jóhiszeműség és a tisztesség követelményét, valamint a felperes tisztességes eljáráshoz való jogát. Az Alkotmánybíróság határozatában nem szerepel, hogy 2011. május 31-e előtt a Ktjv. 8. § (1) bekezdése nem sértette az Alkotmányt. A 8/2011. (II.18.) AB határozat meghozatalától az indokolás nélküli felmentés az akkor hatályos Alkotmányba ütközött, és alapjogsértést valósított meg. A pro futuro megsemmisítés ugyanis nem ad felhatalmazást senkinek alapjogsértésre.

Az indokolás nélküli felmentéssel a munkáltató megsértette a felperes Alkotmány 70/B. § (1) bekezdésben szabályozott munkához való jogát, 70. § (6) bekezdésében szabályozott közhivatalviseléshez való jogát, 57. § (1) bekezdésben szabályozott (és az emberi jogok Európai Egyezményének 6. cikk (1) bekezdése által is megkövetelt) bírósághoz fordulás jogát, az 54. § (1) bekezdésben szabályozott emberi méltósághoz való jogát.

A jogerős döntés az Alaptörvénnyel sincs összhangban, mert nem vette figyelembe, hogy a felperes jogviszonyát alkotmányellenes jogszabály alapján szüntették meg, ezáltal az Alaptörvény Állam cím alatti 28. cikkében foglaltakat is megsértette. Figyelmen kívül hagyta továbbá az Alaptörvény Szabadság és Felelősség cím alatti II. cikkét. Ezzel az emberi méltósághoz való alapjoga sérült, mivel nem állapították meg a jogviszony jogellenes megszüntetését az ő speciális védelmi helyzetében, ugyanis gyermekvállalás előtt állt. Az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdését is megsértette, amely a munkához való jogot mondja ki, valamint a XXVIII. cikkben rögzített tisztességes eljárás követelménye is sérült.

A másodfokú bíróságnak a 2011. évi CLI. törvény 25. §-a alapján Alkotmánybírósági eljárást kellett volna kezdeményeznie.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte.

Hivatkozása szerint az Mt. 3. § (2) - (4) bekezdése helyes alkalmazásával döntöttek a bíróságok arról, hogy az együttműködési kötelezettség megsértése miatt a felperes nem hivatkozhat eredménnyel az Mt. 90. § (1) bekezdés d) pontjában fennálló felmentési tilalomra. A felperest az adatvédelmi szabályok sem mentesítik az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség betartása alól a bírói gyakorlatra is figyelemmel. Tájékoztatási kötelezettségének megsértése, rendeltetésellenes joggyakorlása miatt megrendült a munkáltató bizalma a felperesben, ezért sem vonta vissza a felmentést.

Az eljáró bíróságok helyesen értékelték azt a tényt, hogy az Alkotmánybíróság a 8/2011. (II.18.) AB határozatában a jövőre nézve 2011. március 31-ei hatállyal semmisítette meg alkotmányellenesség

miatt a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontját.

A Kúria a per tárgyalását az Mfv.I.10658/2012/4. számon az általa az Európai Unió Bíróságánál kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban meghozott döntés közzétételéig a Pp. 152. § (2) bekezdés alapján felfüggesztette, mert úgy ítélte meg, hogy az ügyben az uniós jogszabályok értelmezése szükséges, ettől függ az ügy érdemi eldöntése.

Az Európai Unió Bírósága a C-332/13. számú ügyben meghozott végzésében megállapította, hogy nem rendelkezik hatáskörrel a szóban forgó ügyben, mivel a jogi helyzet nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az Alkotmánybíróság a 8/2011. (II.18.) AB határozatában - amelynek egyes részeit a felülvizsgálati kérelem tartalmazza - megállapította, hogy a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontja alkotmányellenes, sérti az Alkotmány 70/B. § (1) bekezdésében szabályozott munkához való jogot, a 70. § (6) bekezdésében szabályozott közhivatal viseléséhez való jogot, az 57. § (1) bekezdésében szabályozott bírósághoz fordulás jogát, és az Alkotmány 54. cikk (1) bekezdésében szabályozott emberi méltósághoz való jogot.

Az 1989. évi XXXII. törvény (régi Abtv.) 43. § (4) bekezdése alapján a sérelmezett rendelkezést a jövőre nézve 2011. május 31-ével semmisítette meg. Az Alkotmánybíróság a 34/2012. (VII.17.) AB határozatában, amelyet bírói kezdeményezések tárgyában hozott, kifejtette, hogy a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontjának alkotmányellenességét az Alkotmány olyan rendelkezései alapján állapította meg, amelyeket az Alaptörvény tartalmilag azonosan foglal magában, ezért az alaptörvényellenesség vizsgálata szükségtelen, másrészt kimondta, hogy 2011. május 31. előtt a megsemmisített jogszabályt alkalmazni kell: „A pro futuro megsemmisítés azonban az alaptörvényellenes jogszabály határozott idejű alkalmazás lehetőségével és egyben kötelezettségével jár mindenki számára.” Erre tekintettel megalapozatlan a felülvizsgálati érvelés a 2011. évi CLI.törvény (új Abtv.) 25. §-ának, valamint az Alaptörvény felülvizsgálati kérelemmel felhozott rendelkezéseinek a megsértéséről.

A fentiekből az következik, hogy a felperes felmentése közlésének időpontjában a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazható volt. A 34/2012. (VII.17.) AB határozat indokolása szerint „az Alkotmánybíróságnak lehetősége van az Abtv. alapján arra, hogy a jogkövetkezményeket az alaptörvényellenességet megállapító határozatában viszonylag szabadon határozza meg, és a következményeket illetően az egyedi esetekben mérlegeljen a jogbiztonság, az egyéni jogok védelme és az alaptörvényi védelem szempontjai között ... A pro futuro megsemmisítés ... az alaptörvényellenes jogszabály határozott idejű alkalmazása

lehetőségével és egyben kötelezettségével jár mindenki számára. Azt is figyelembe kell venni, hogy az Alkotmánybíróság 1813/B/2010. AB határozatában egyértelművé tette, hogy amikor az Alkotmánybíróság törvényi felhatalmazással élve ... az alkotmányellenes jogszabály hatályvesztését a jövőben meghatározott időpontban jelöli meg, akkor lényegében maga terjeszti ki az alkotmányellenes jogszabály alkalmazásának időtartamát, ami az ügyben eljáró bíróság számára is irányadó".

Nem sértett jogszabályt az eljáró bíróságoknak a felmentési tilalommal kapcsolatos jogkövetkeztetése. A felperes a felmentésekor a kormánytisztviselői jogviszonyra is irányadó régi Mt. 90. § (1) bekezdés d) pontja alapján felmentési tilalom alatt állt függetlenül attól, hogy az alperes erről a tilalmat okozó tény (emberi reprodukciós eljárásban történő részvétel) ismerete hiányában nem tudhatott. Helytállóan értékelték ugyanakkor az eljáró bíróságok a felperes magatartását is, amikor megállapították, hogy az a jóhiszemű és tisztességes magatartás követelményének, illetve az együttműködési kötelezettségnek nem felelt meg. A felperes ugyanis legkésőbb a felmentés közlésekor tájékoztathatta volna a munkáltatót a tilalmat okozó körülményről. Nem fogadható el a védekezése, miszerint a felmentés közlésének körülményei ebben akadályozták. Saját nyilatkozata szerint is lehetősége volt gondolkodási időre, kimehetett az ügyvédjével konzultálni. Lehetőség volt arra is, hogy négy szemközti elbeszélgetést kérjen, és tájékoztassa a munkáltatót a felmentési tilalomról. A kormánytisztviselői jogviszonyra is irányadó régi Mt. 3. § (1) bekezdés értelmében a feleket egymással szemben együttműködési kötelezettség terheli. Eszerint egyik fél a másik fél olyan jogérvényesítése ellen élhet kifogással, amely az eset körülményeire tekintettel a jóhiszeműség és a tisztesség követelményébe ütközik. E követelmény értelmében a törvény alapján a munkaviszonyban (kormánytisztviselői jogviszonyban) álló felektől megkívánható, hogy az egyik fél jogával a másik fél érdekeit figyelembe véve úgy éljen, hogy azzal annak indokolatlan hátrányt ne okozzon, és e végett különösen az eset körülményei szerint indokolt tájékoztatást a másik félnek megadja, illetve a saját korábbi magatartásával való szembekerülést mellőzze. Az ennek nem megfelelő joggyakorlás meg nem engedett, és a törvény védelmében nem részesül.

A felperest általában nem terhelte tájékoztatási kötelezettség arról, hogy emberi reprodukciós eljárásban vesz részt. A felmentés közlésekor azonban a jóhiszeműség és a tisztesség követelménye szerint elvárható volt, hogy a felmentési tilalmat jelentő körülményt közölje a munkáltatóval, mert felismerhette, hogy a munkáltató a jogi helyzetet illetően tévedésben van. Mivel ezzel a felperes az együttműködési kötelezettségét megszegte, alappal utóbb nem hivatkozhat a munkáltató szintén ezen kötelezettséget megszegő magatartására, miszerint a felmentési intézkedést nem vonta vissza (Mfv.I.10.801/1997/4.).

A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
Kötelezte a pervesztes felperest az alperes felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján.
A felperest megillető munkavállalói költségkedvezmény folytán a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2014. június 4.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, előadó bíró

Dr. Tallián Blanka s.k. bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hiteléül: Nné tisztviselő